

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

FRANCISCI|| XAVERII EPISTOLA-||RVM LIBRI|| QVATVOR||

Francisco <de Javier>

Mogvntiæ, 1600

VD16 J 197

M. Simoni Roderico.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43721

Mitto ad te Iaponicarum literarum notas. Iapones quippe ab aliis in scribendi ratione differunt plurimum. Nam à summo orsi directo ad ima descendunt. Quærenti mihi ex Paulo Iapone, cur nostro more non scriberent? Quin vos, inquit ille, potius more nostro? Etenim ut hominis caput summum est, pedes imi, sic par est, homines cum scribunt, à summo deorsum directo ferri. Descriptionem item Iaponiæ, & morum illius gentis à Paulo summæ religionis, ac fidei viro acceptam tibi mitto. Post duos menses ego cum P. Cosmo Turriano, Paulo & aliis Iaponibus duobus solvam (si DEO cordi erit) in Iaponiam. Inde quid eorum literis contineatur, ad te perscribam. Nam ex Paulo homine idiota cognoscere non potui, quod nunquam attigerit Iaponica literarum monumenta, quæ (similiter, ut apud nos libri scripti Latine) aliena quasi quadam lingua loquuntur. IESVS Dominus noster doceat nos facere voluntatem suam, & huius vitæ laboribus perfunctos ad beatam illam æternamque transferat sedem. Amen. XIX. Kalen. Febr. Cocini.

M. Simoni Roderico in Lusitaniam.

Epist. XI.

*Gratia & caritas Christi D. N. sit
nobiscum semper. Amen.*

NVLLIS

NVLLIS consequi verbis queam, Simon frater carissime, Antonij Gomes, & sociorum aduentus quantum mihi lætitię attulerit. Scito igitur & ipsos, magnos in pietate progressus facere, & vitę exemplo, concionibus habendis, audiendis confessionibus, cõmentationibus proponendis, priuatis congressibus rem Christianam mirum in modum iuuare, magna omnium voluntate. Nimirum egregiis hic Societatis viris opus est; maxime verò in vrbe Armazia, & oppido Dio, quæ loca haud paulo magis quàm Goa, concionatoribus egent piis; ita multos Lusitanos habent à Christiana disciplina, rituque degenerantes. Itaq; vt necessitati seruiam, statui Antonium Gomen virum concionandi, aliorumque Societatis munerum facultate præstantem mittere Armuziam. M. Gaspar in Collegio S. Fidei manebit. Næ tu magnam à DEO inieris gratiã, si cum plurimis è Societate in Indiam traieris, tecumque septem, octoue concionatores, aliosque magni vsus ac moderationis viros adduxeris. Neq; enim multis opus est literis ad Ethnicorum conuersionem, quod horum locorum gens barbara admodum sit & imperita; vt homines etiam non multarũ literarum, modo magnarum virtutum, ac virium, egregiam hic DEO operam nauare queant. In singulis Indiæ oppidis, vbi concionator

cionator esset è Societate cum alio sacerdote, qui eum in confessionibus audiendis, reliquisque Societatis officiis obeundis adiuuaret, sedes locari posset Sociorum, ad Lusitanorum, indigenarumque liberos excolendos.

Scripsi ad P.N. Ignatium, vt tibi faciat veniendi potestatem, itemque ad Regem, vt te multis comitatum Sociis, magnaq; cum auctoritate in Indiam mittat. Quod si continget, mihi crede, longe maiori quàm tu putas, tuus aduentus Christianæ rei erit emolumento. Alterum de quo scripsi ad Regem, illud est, vt consulat Lusitanorum pupillis, quorum videlicet parentes amissa pro rege vita, liberos orbos inopesque reliquere, stipendium, ac victum parentibus debitum persolvente nemine. Quare non esset alienum aliquot in India cõstituere collegia, vbi eiusmodi pupilli nõ alerentur solum, sed etiam erudirentur. Et quoniam Rex indigenarum quoq; salutis prospicere debet, è re Christiana esset mandare, vt Christianorum indigenarum liberi certis in locis imbuerentur Catechismo. Itaq; ei scribo, vt ex Bazaini vectigalibus (si videatur) circiter quinq; nũmorum aureorum millia assignet ad eiusmodi aliquam domum aperiendam. Hæc omnia Regem Deo bene iuuante, per tuum aduentum facturum esse confido.

Cognoui

Cognoui nuper de regione Iaponia, quæ sita est vltra Sinas millia passuum amplius DC. Eius incolas acri esse ingenio, cupidosque discendi non modo diuinas res, verum etiam naturales, quæ disciplinis continentur. Id & Lusitani illinc reuersi perhibent, & Iapones quidam satis declarant, qui superiore anno mecum Malaca in Indiam profecti, nuper Goæ in Collegio S. Fidei Christianis mysteriis initiati sunt. Id adeo intelligere poteris ex Iaponicarum rerum narratione, quam tibi misimus acceptam à Paulo Iapone cognomento S. Fidei, viro egregia sane virtute, ac fide. Is ad te scribit de se suisque rebus, diuinisque beneficiis in se collatis. Itaque ego mense Aprili proximo, in Iaponiã cum Cosmo Turriano nostræ Societatis sacerdote contendere statui. Sic enim mihi persuadeo, Christianam religionem illis locis longe lateque propagatum iri. Adde quod hic ego iam cesso, quippe cum propter Socios, qui hoc anno venerunt, mea opera Indis minime sit necessaria; præsertim verò cum breui aut ipse venturus sis, aut alium tuo loco missurus cum magna caterua Sociorum. Equidem te ipsum venturum esse spero. Simul opinor fore, vt sub aduentum tuum, attentata à me Iaponia; rebusque abs te ex his litteris in India compositis (si rei bene in Iaponia gerendæ, vt spero, DEO fauente dabitur oc-

tur occasio) Goę nos reuisamus. Procedente deinde tēpore multi è Societate in Sinas atq; è Sinis in celeberrimam illam Academiam Cenicenā quę vltra Sinas & Cathaiū sita est, DEO bene iuuāte penetrabunt. Nam vt Paulus tradit, Iapones, Sine, Tartariq; vniuersi è Cenico oppido petūt sacra. Mandātur Iaponū religiones literis quibusdam reconditis, & vulgo ignotis, quales apud nos sunt Latine. Quamobrem Paul^o homo idiota, & in illiusmodi libris plane rudis, negat se habere, quid de patriis religionibus dicat. Vbi eo venero DEO approbante; quę sacris ipsoꝝ monumentis continentur, ad describā pluribus. Mihi quidem in animo est, simul ac Iaponiā attigero, Regē ipsum, & præcipua gymnasia, quæ in regis vrbibus sunt, adire; rebusq; omnibus perspectis explorata non solū in Indiā, sed ad Academias Lusitanię, Italię, maxime vero Parisiensem scribere, & simul admonere, ne dum toto pectore in doctrinæ studia incumbunt, vsq; eo soluto animo sint ac libero, vt de Ethnicorum inscitia, atq; interitu nihil omnino laborent.

Petrus Consaluus Cocini Vicarius, idemque nostræ Societatis amicissimus mandat tibi per literas suum quoddam negotium. Oro te, atque obsecro, quicquid eius causa facere poteris, ne prætermittas, tum quod ad Regem pertinet, tum quod spectat

spectat ad beneficium Christianis suis popularibus expetitur. Ac pro certo habeto, eum verum, germanumque esse amicum Societatis, quippe qui Socios omnes Cocinum diuertentes perbenigne hospitio recipiat. Iam Goanis Patribus, cæterisque toto Oriente sparsis, ad usum Missarum, octo decemue vini dolia istinc cures velim. Nam hic quidem vini, in maxima necessitate, summa est non modo caritas, verum etiam penuria. Itaque Socij Malacenses, Comorinenses, Socotorenses, Molucenses ad sacrificia vinum nullum habent, præter id quod subuehitur ex India. Nimirum ut Episcopo Goano, & Franciscanis vinum à Lusitania subministratur ex publico, ita Goano Collegio S. Fidei, unde ad cæteros Socios submittitur, ab Rege attribui oporteret.

In Socotoram insulam profecturus hoc anno est P. Cyprianus cum sacerdote vno, & adiutoribus duobus. In ea insula Saracenus quidam potens per vim, contra ius, fasque omne dominatur. is Christianos incolas crudeliter opprimit, ac diuexat: ereptosque eorum liberos Mahometicis iniciat sacris: ipsos infinitis malis, & ærūnis obruit. Peruelim vrgeas Regem, ut pro suo egregio religionis tuende studio, aliquando prospiciat Christianis. Id adeo sine vllō sumptu, nulloque negotio cōficere poterit, si classi Indicæ Mecanum

Mecanum fretum petituræ imperabit, vt Saracenorum impotentiam comprimat. Nam incolæ armis omnibus demptis, duroque oppressi seruitutis iugo, Saracenum nomen perhorrescunt. Te ego per IESVM Dominum oro, vt Socotoræorum libertati consulas, quandoquidem tam iniusta premuntur seruitute. Miserabilis plate species est eius insulæ. Annis superioribus ex itinere cum eò diuertissem, plane illorum miseratus sum vicem: adeo crudeliter eos maritimi Arabes vexabant. Totum hoc negotium nullo, vt dixi, sumptu, solo Regis nutu confici potest. Alphonsus Sosa, qui Prætor Indiæ fuit, testis est locupletissimus, qui hæc omnia perspexit ipse oculis suis.

Michaëlem Vadium Goam remisi, quod alienum iudicarem sinere eum redire in Lusitaniã. Postquã Antonium Gomen Goæ vidi, satius existimaui P. Gasparem Collegio præficere, vt Antonius omni solutus cura in cõcionibus, cõfessionibus ciuiũ, exercitationibusq; spiritualib⁹ totus esset. Ad quę munia obeũda haud paulo plus habet quam ad regendũ facultatis: cum præsertim domesticæ administrationis onus egregie sustineat Gaspar. Præcipies, quæso te, vt quotannis huc aliquot è Societate submittantur, atque horum plerique sacerdotes. Scribes etiam Romam, & vbiq; Societas est, vt Conime
 K bri-

bricam mittant sacerdotes aliquot magno
 vfu, ac spectata virtute, qui cum neque do-
 ctrina, neque dicendi facultate instructi sint
 ad concionandum, aut ad Collegiorum mu-
 nera obeunda, istic cessant, hic in Ethnico-
 rum conuersione magno vsui futuri. Etsi e-
 nim istis locis aliquid opis afferant, his certe
 longe vberior eorum industriæ fructus ex-
 tabit. Si qui præterea Conimbricæ studiorū
 confecerint cursum, eos huc ad nos eandem
 ob causam mittas censeo. Quæso te, caue cō-
 mittas, vt vlllo anno sociorum supplementū
 desideremus. Nam qui versantur in Goano
 collegio, nondum satis vsus, doctrinæ, ac
 virtutis habent ad conuersionem Ethni-
 corum.

Bazaini Michaëlis Vasæi olim Generalis
 Indiæ Vicarij rogatu, terna numorū aureo-
 rum millia Rex attribuit domicilio extruē-
 do, vbi indigenarum Christianorū filij
 doceantur. Hic quidem opinio est, Regem
 illius domus administrationem penes So-
 cietatem nostram esse voluisse. Nam cum
 Michaële octo, aut nouem è Societate; Frā-
 ciscani sex venerunt è Lusitania. Verum Mi-
 chaël Franciscanis Bazainum deuectis, pe-
 cuniam, quam Rex autore Ioanne Castro
 Prorege, ad conuersionem Ethnicorum as-
 signauerat, eisdem dispertiendam, ac dispē-
 sandam dedit. Ego igitur Bazainum profe-
 ctus,

ctus, vt negotia quædam transigerem Molucensium Christianorum, cum Francisca- nis collocutus sum, qui ad paucissimos redacti me etiam atq; etiam rogarūt, vt aliquem eo destinarem è Societate, qui & Neophytis necessaria ex assignata pecunia impertiret, & seminarium illud administraret. Itaq; Melchiorum Consaluū ibi reliqui cum adiutore.

Nuper Michaële Vafæo, & P. Iacobo Borbano mortuis, Collegij Goani curatio ad Cosmum Ioannem peruenit, qui reddituum procuratione & tectorum ædificatione suscepta, cum distineretur negotiis regiis, post aduentum Antonij Gomis eam curationem Societati penitus cessit. Nunc ex vsu est hęc cessionem regia autoritate comprobari. Velim diploma cures, ac deferas tecū in Indiā.

Oppidum est Regis, nomine Crangonorum, XV. millia passuū à Cocino. Hic Collegium est egregium à Vincentio Episcopi socio exædificatum, vbi Christianorum indigenarum, qui Thomæi appellantur, liberi instituūtur facile centum. Sexaginta quippe vici Thomæorum Christianorum circa id oppidum sunt, ex quib⁹ Collegij, quod dixi, alumni petuntur. Opus si quæris, omnino præclarum est ad aspectū, siue situm spectes, siue ædium descriptionem. Mirificam sane operam his locis Fr. Vincentius nauauit. is amicissimus mihi est, Societatiq; vniuersæ.

Confirmat se id agere, vt moriens Collegij
 administrationem Societati relinquat. Mirū
 in modum expetit sacerdotem è Societate
 Grammaticæ peritum, qui alumnos litteris
 erudiat, & diebus festis ad populum verba
 faciat. Mos gerendus est homini: quæso te,
 mitte eiusmodi sacerdotem, qui illi omni-
 bus in rebus obtemperet. Cranganori duæ
 sunt ædes sacræ, vna S. Thomæ à Thomæis
 Christianis pie admodum celebrata, altera
 S. Iacobi Collegio adiuncta. Duobus hisce
 templis F. Vincentius Indulgentias Ponti-
 ficias impertiri peroptat, solatia horū Chri-
 stianorum, & incitamenta pietatis. Quocir-
 ca maiorem in modum abs te peto, vt siue
 per eos, qui Romę sunt, siue per Pontificium
 Nútium, qui est in Lusitania, anniuersariam
 omnium peccatorum Indulgentiam cures,
 ex vigilia S. Iacobi, itemque S. Thomæ in o-
 ctonos dies insequentes: quam ego Indulgē-
 tiam his duntaxat propositam volo, qui Cō-
 fessionis; & Eucharistię sacramētis rite pro-
 curatis, eas ædes Cranganori pie, casteq; ad-
 ierint. Hæc duo, de sacerdote, & de Indulgē-
 tiis, quæ Vincētij nomine abs te postulauī, si
 curaueris, & simul ad eū officiosam epistolā
 miseris; ne tu hominem & tibi, & Societati in
 ppetuū deuinxeris. Eiusdē modi litteras, vt
 ad Episcopum quoq; ipsum des, nostræ So-
 cietatis cupidissimū, te etiā atq; etiam rogo.

Ora-

Oraui Regem per litteras, vt sacerdotem quendam (cui Stephano Ludouico Burano nomen est) sibi à sacello constituat. Id adeo non tam ipsius causa feci, quam quod sorores habet, & orbas, & inopes; quarum frater si quasi ex cohorte Regia vir honoratus habeatur, facile sorores collocet in matrimonio. His enim locis in connubiis, honestorū hominum, & apud Regem gratiosorum affinitas mire expetitur. Id si perfeceris, tres orbas puellas in tuto locaueris. Huius sacerdotis mater Consaluo Ferdinando Concinati nupsit. Optat igitur sacerdos ad victrici beneuolentiam sibi ac sororibus conciliandam ei gratificari. Itaque deprecatur, vt Rex illum suum victricum in suorum numerū, sine vlla mercede, administrū adscribat honorarium. Sic enim in animum induxit suū, si victricus quasi è cohorte regia erit, eū paterno amore in ipsum, ac sorores futurum,

Cū Franciscani omnes nostri amici sunt, tum vero eorum custos Antonius Casalius. is custodia abiturus post biennium, optat mirum in modum in Lusitaniam redire; quæso te, vt litteras illi ab Rege, & facultatem impetres, absoluto custodiæ tempore decedendi. Nam quintum iam annum hisce in locis DEO, ac Regi operam nauat.

P. Nicolaus Lancellotus Colanum à me valetudinis causa missus conualescit in dies,

vir plane factus ad Colanensium voluntatē. Iam agitur de Collegio inibi instituendo, vbi pupilli in primis Lusitanorum, deinde Christianorum Comorinensium, & Thomæorum erudiantur. Nam oppidani, quī & pauci sunt, & à re familiari male constituti, seminarium ne inchoare quidem suis facultatibus possunt. Scripsi super ea re ad Regē, ostendens id negotium quanto tandem vsui sit Christianæ religioni futurum. Transiges cum Rege, vt Indiæ Prætori, itemque Procuratori suo mandet, vt id domicilium ex publico ædificet satis laxum, ad complures orbos tum Lusitanorum, tum indigenarum liberos alendos. Colani enim summa copia est, ac vilitas rerum omnium: & parua impēsa maxima alumnorū sustineri potest multitudo. Si ipse huc venies, Simon frater carissime, nimirum tuus aduentus magno, & rei Christianæ emolumento, & tibi gaudio erit; sed ita si regia instructus autoritate venias, ad Dei cultū, & Christianos indigenas subleuandos. Iterum te moneo, vt Regis, Reginæque opibus fultus huc venias, quo Præfectos & Procuratores regios contineas in officio. Tum demum enim omnium opinione meli⁹ de India, & Christi cultu mereberis.

Latos è Malaca nūcios accepi de re Christiana à Francisco Pere, & Rocho Oliueria præclare gesta. Ex eorū litteris omnia cognosces.

nosces. optimi autē ex Moluco nuntij perferuntur. Quippe in maximis ærumnis perpetuisque vitæ discriminibus Ioannes Beira, eiusque socij versantur, magno cum Christianæ religionis incremēto. Rumor de Beiræ cæde dissipatus mihi quidem inanis videtur. Ipse ad me paulo ante de suis rebus, ærumnis, ac periculis diligētissime scripsit. Eius socij post discessum nauium ex Moluco, tres menses hyemarunt in Amboino. Interim Ioannes Beira eò ex Maurica venit ad Præfectum, rogatum, vt Lusitanorum manum Mauricis, Christianis auxilio mitteret. Reuertēti in Mauricam ex Moluco nescio quid illi grauius accidisse dicitur, quod ego neq; vllius litteris, neq; idoneis autoribus comperi. Illud pro certo affirmare audeo, tanquā aurum in fornace probari eos, qui Deum ac proximos diligunt. Equidem haud scio, annusquā in toto orbe Christiano ij, qui Deo student, & salutis animorum, tot laboribus tantisq; mortis periculis exercentur, quot, quantisq; in Maurica regione. Velim Deum deprecari pro iis, qui illuc ierunt, & deinceps ituri sunt; propediem enim duos, tresue socios eodem mittere statui. Nimirum opinor Mauricas insulas plurimos nostrę Societati martyres parituras, vt breui non Mauri, sed Martyrij insulæ sint appellandæ. Itaque Socij, qui vitam profundere expetunt pro

CHRISTO; bono animo sint, præcipiantq; gaudium licet; siquidem paratum habet seminarium martyriorum, vbi cupiditatem expleant suam. Nauigatio in Iaponiam, ac Sinas (vt omnes mihi prænuntiant) est ærumnarum, ac periculorum plenissima. Ego nihil dum vsu compertum habeo: cum illuc transmisero, quod post duos & dimidiatum mensem futurum arbitror, inde te certiorẽ faciam de omnibus rebus. Ita vbi tu, DEO approbante, in Indiam veneris, anno opinor proximo, à me litteras Iaponicas accipies. Nunnius Ribera Amboini est, in oppido sane tuto, & Christianis frequenti. ex eius litteris intellexi sane vberem fructum eius laboris extare.

Socij duo qui in Comorino Promontorio versantur, magno sunt rei Christiane adiuumento. Id adeo ex litteris, quas ad te mitto intelligere poteris, vbi illi de omnibus rebus fuistibi perscribunt. Visum est DEO dulcissimum fratrem nostrum Adamum Franciscum ex hac vita euocare, vt ei plurimorum, maximorumque laborum persolueret præmia. Mors anteaactæ vitæ respondit, quæ quidem, quantum ab aliis accepi, & ipse perspexi, sanctitate floruit. Vir fuit plane pius, magnoque animi ardore in Ethnicis ad CHRISTVM aggregandis. Equidem magis illi me cõmendo, quã ipsum cõmendo Deo; persuasum

*Franciscus
Adamus.*

sum enim habeo eum iam beatitudine, ad quam natus erat perfrui. Nunc ego Goam contendo; ut me ad Iaponicum iter in Aprilem proximum, maturè comparem. E Goa in Cambaiam, ad Prætorem Indiæ, qui nunc Bazaini est proficiscar, ut is & Molucensium Christianorum rationibus consulat, & prospiciat Sociis, quos illuc sum propediem missurus. In his vnus erit cōcionator, qui in regio oppido commoretur, præsitq; Collegio inchoando, vbi Mauricorum Christianorū, Lusitanorūq; pupilli instituantur. Inchoabitur etiam aliud domicilium, vbi præter orbos Lusitanorum filios, Iapones, quos DEO fauēte missurus sum, Christianis imbuentur mysteriis. Et quoniā nostri homines in India non Episcopo solum, & clericis, verum etiā cænobitis, Christianisq; omnibus pariter, & Ethnicis cari acceptiq; sunt; magnam in spē ingredior fore, ut his locis longe, lateq; Societas propagetur. Quare Simon frater carissime, da operam, ut quamprimum huc traicias cum magnis sociorū copiis, partim cōcionatorum, partim etiam aliorum. Vnum caue, ne adoloscētulos plerosq; deducas, hic enim maiores triginta annis vsq; ad quadraginta desideramus, eosdemque cum cæteris virtutibus, tum vero humilitate, mansuetudine, patiētia, & scilicet castimonia ornatos. Meum hoc vitium est, ut ad te scribens nul-

lum inueniã finem. Vel hinc intelligere potes, quantũ ex ea re capiam voluptatis, præfertim vero cũ ad scribendũ me contuli tuis literis prouocatus. Itaq; scribendi finẽ facio, etsi finẽ reperire nequeo: confido autem fore, vt aliquando nos aut in Sinis, aut in Iaponia, aut certe in cœlo reuisamus; vbi, vt spero, singulari Dei beneficio ac munere in cœlestis regni societatem pariter vocati, DEO perenni bonorum omnium fonte perfruemur in omnem eternitatem. Amen. VI. Nonas Februarias. Cocino.

Eidem. Epist. XII.

EPISTOLIS omnibus in Lusitaniã Emanueli Petro iam datis, naues Malaca venerunt, quæ certo nuntiabant, Sinarum portus Lusitanis penitus clausos & infestos esse omnes. Ego tamen profectiõnem Iaponicam, de qua antea ad te scripsi, haudquam abiiciam. Nam mihi nihil gratius accidere potest in vita, quam in maximis meis periculis, CHRISTI Domini, & Christianę religionis causa susceptis, vitam trãsfigere. Christianum quippe est in cruce magis quã in quiete lætari. DEVS nos in suo, beatorumque domicilio iungat. Amen. IV.

Kalen. Mart. Cocino.

FINIS SECVNDI LIBRI.

FRAN-

*Cruce a.
mor.*